

Folketinget – Europaudvalget og Retsudvalget

Christiansborg, den 11. januar 2006

EU-chefkonsulenten

Til

udvalgets medlemmer og stedfortrædere

EF-Domstolen underkender væsentlige dele af de danske regler om produktansvar – Præjudiciel afgørelse i "Skov Æg"/Bilka sagen

Resumé

EF-Domstolen har i dag afsagt dom i den præjudicielle sag om Bilkas ansvar for at sælge salmonellainficerede æg¹. Dommen er et nederlag for Danmark, idet EF-Domstolen underkender de danske regler om mellemhandlers hæftelse for en producents objektive ansvar for sine produkters skadevirkninger (produktansvaret). Dermed bliver det sværere for forbrugerne at få erstatning for skader forårsaget af defekte produkter.

Ved produktansvar forstås det erstatningsansvar som påhviler en producent for skader forårsaget af en defekt ved producentens produkt. Produktansvaret dækker personskade samt skade, som det pågældende produkt har forårsaget på andre ting. Det kan for eksempel være en hårlak, der giver forbrugeren eksem, en fødevarer, der gør forbrugeren syg (som i denne sag) eller et fjernsyn, der eksploderer og skader indbo. Produktansvar handler derimod ikke om defekter ved selve produktet, der gør, at produktet ikke virker efter hensigten – her er det i stedet de almindelige køberetlige regler, der finder anvendelse.

Indtil i går kunne en dansk forbruger gå direkte til en **mellemandler** (i sagen Bilka) og opnå erstatning for skader, uden at det var nødvendigt at bevise, at **producenten** (i sagen "Skov Æg") havde

---

¹ C-402/03 "Skov æg"

handlet forkert. **Producenten** (Skov Æg) var objektivt ansvarlig, og **melleghandleren** (Bilka) **hæftede** fuldt ud for dette objektive ansvar overfor forbrugeren/skadelidte².

Med gårsdagens afgørelse bliver det nu op til forbrugeren at bevise, at producenten har handlet uansvarligt, før melleghandleren kan pålægges et ansvar³. Dermed bliver det – alt andet lige – mere besværligt for en forbruger at få erstatning for skader/tab som følge af defekte produkter, idet forbrugerne nu enten skal gå direkte til producenten og gøre et objektivt ansvar gældende, **eller** gå til melleghandleren og bevise at producenten har handlet uansvarligt. Begge dele kræver enten en direkte henvendelse til producenten eller i det mindste et dokumenterbart kendskab til producentens uansvarlige adfærd. Da producenten meget vel kan befinde sig i et af EU's øvrige 24 medlemslande, kan dette krav gøre det sværere for en forbruger/skadelidt at opnå erstatning⁴.

Sagen faktiske omstændigheder

I 1998 købte Jette Mikkelsen og Michael Due Nielsen en bakke æg fra leverandøren Skov Æg i supermarkedet Bilka. Efter at have indtaget en omelet tilberedt af æggene fik de en alvorlig **salmonella-infektion**. Efter lang tids sygdom anlagde Jette Mikkelsen og Michael Due Nielsen sag mod Bilka, en sag som de vandt i byretten i Ålborg. Sagen blev herefter anket til Vestre Landsret, der besluttede at stille et præjudicielt spørgsmål til EF-Domstolen⁵.

---

2 Situationen kan sammenlignes med en selvskyldnerkautionists.

3 Karnov, fodnote 114 til produktansvarslovens § 10 (Om den tidligere retstilstand): "[...]Under en sag mod melleghandleren skal skadelidte godtgøre de forhold, som under en sag mod producenten skulle godtgøres for at pålægge ham ansvar. Det er herefter op til melleghandleren at godtgøre, at der foreligger en ansvarsfrihedsgrund, egen skyld eller andet, som ville føre til, at producenten dog ikke blev fundet ansvarlig, eventuelt kun delvis ansvarlig. Sagen føres og afgøres således som om den hæftende melleghandler var den direkte ansvarlige, og det er op til melleghandleren at sikre sagens oplysning og sit regreskrav ved ad citation eller litis denuntiation eller på anden vis[...]" Fra i dag vil forbrugeren/den skadelidte også skulle bevise, at producenten har handlet culpøst.

4 Befinder producenten sig uden for EU, er det importøren, der bærer produktansvaret.

5 Et præjudicielt spørgsmål indebærer, at EF-Domstolen – på opfordring af en national domstol - fortolker uklare eu-regler. Den nationale domstol anvender herefter den modtagne fortolkning i den nationale sag. Der er med andre ord ikke tale om, at EF-Domstolen direkte afgør den nationale sag. Proceduren med præjudicielle

Retsgrundlaget

Det præjudicielle spørgsmål som Vestre Landsret stillede til EF-Domstolen drejede som fortolkningen af produktansvarsdirektivet⁶, der indebærer en harmonisering af medlemslandenes regler om produktansvar.

Direktivet indfører objektivt ansvar for skader, som **producentens** produkter måtte forårsage⁷. Ifølge direktivet hæfter **melleghandleren** kun overfor forbrugeren/skadelidte, såfremt producenten af produktet ikke kan identificeres.

Spørgsmålet var herefter, om direktivet dermed **udtømmende** fastlægger produktansvarsreglerne, og herunder om direktivet **udtømmende** fastlægger, hvilket ansvar der kan pålægges **melleghandleren**. Hvis det var tilfældet, ville Danmark ikke have mulighed for at have supplerende regler om melleghandlerens ansvar, hvorfor Danmark under sagen gjorde gældende, at direktivet kun harmoniserer produktansvarsreglerne for **producenter**, men ikke for **melleghandlere**.

Domstolens afgørelse

I dommen afviser Domstolen den danske regerings argumenter og konstaterer, at der er tale om et **totalharmoniseringsdirektiv**, hvorfor det er i strid med direktivet, når Danmark fastsætter yderligere regler

---

spørgsmål er indført for at sikre en ensartet fortolkning af EU-reglerne i hele EU.

⁶ Direktiv 1985/374/EØF om tilnærmelse af medlemsstaternes administrativt eller ved lov fastsatte bestemmelser om produktansvar.

⁷ Direktivet begrundede indførelsen af objektivt ansvar med, at "kun hvis der pålægges producenten et objektivt ansvar, opnås en hensigtsmæssig løsning på det problem, som er karakteristisk for nutidens stadige tekniske udvikling, og som består i at foretage en rimelig placering af ansvaret for de risici, som den moderne tekniske produktion indebærer".

I den hidtil gældende danske lovgivning har man imidlertid valgt at **udstrække** denne risikoplacering til også fuldt ud at omfatte **melleghandleren** (butikken), der hæfter umiddelbart over for forbrugerne. Melleghandleren kan dog efterfølgende søge sit tab dækket af producenten eller tidligere led i distributionskæden.

om mellemhandlerens hæftelse for en producents objektive ansvar⁸.

Til den danske regerings argument om, at en sådan fortolkning af direktivet vil medføre en forringelse af forbrugerbeskyttelsesniveauet, bemærker Domstolen, at det i givet fald tilkommer fællesskabslovgiver, at ændre på reglerne⁹. Rådet har da også allerede i 2002 opfordret Kommissionen til at fremsætte et ændringsforslag til produktansvarsdirektivet, en opfordring der indtil videre ikke har ført til handling fra Kommissionens side¹⁰.

Endelig afviser Domstolen også – hvilket der er fast retspraksis for – at inddrage erklæringer fra rådsmøder i sin fortolkning af direktivet. Af en erklæring fra et rådsmøde i 1985 fremgik ellers eksplicit, at **Rådet** og **Kommissionen** var enige om, at direktivets bestemmelser ikke skulle være til hinder for, at medlemslandene i deres nationale lovgivning fastsatte regler om ansvar for mellemhandlere¹¹. Domstolen svarer hertil, at erklæringer i et referat af et møde i Rådet, hvis indhold ikke har fundet udtryk i ordlyden af en bestemmelse i direktivet, ikke kan tjene som bidrag til fortolkningen af dette¹².

---

⁸ Dommens præmis 33: « Da direktivet som anført i denne doms præmis 23 har til formål at gennemføre en totalharmonisering inden for sit anvendelsesområde, må afgrænsningen af kredsen af ansvarssubjekter i artikel 1 og 3 anses for udtømmende.»

⁹ Dommens præmis 44: « For så vidt angår den danske regerings argument om, at denne fortolkning af direktivet for Danmarks vedkommende vil medføre en forringelse af forbrugerbeskyttelsesniveauet, skal det bemærkes, at en eventuel udvidelse af det produktansvar, som er indført ved direktivet, til at omfatte mellemhandlerne, henhører under fællesskabslovgivers kompetence, idet det tilkommer denne i givet fald at foretage en ændring af de pågældende bestemmelser ».

¹⁰ Rådets resolution af 19. december 2002 om ændring af direktivet om produktansvar - EU-Tidende nr. C 026 af 04/02/2003 s. 0002 – 0003.

¹¹ I forbindelse med vedtagelsen af direktivet (1025. samling i Rådet den 25. juli 1985) blev følgende fælles erklæring fra Rådet og Kommissionen om direktivets anvendelsesområde optaget i Rådets mødeprotokol: "Med hensyn til fortolkningen af artikel 3 og 12 er Rådet og Kommissionen enige om, at der ikke er noget til hinder for, at de enkelte medlemslande i deres nationale lovgivning kan fastsætte regler om ansvar for mellemhandlere, idet ansvar for disse ikke omfattes af direktivet. Det er endvidere enighed om, at medlemsstaterne efter direktivet kan fastsætte regler om den endelige indbyrdes fordeling af ansvaret mellem flere ansvarlige producenter (jf. artikel 3) og mellemhandlere."

¹² Denne holdning er forståelig, når Europa-Parlamentet er medlovgiver. Imidlertid blev produktansvarsdirektivet i sin tid (1985 – før FællesAkten) vedtaget uden Europa-Parlamentet som medlovgiver (blot høringsberettiget), hvorfor den pågældende erklæring de facto udtrykker "EU-lovgivers" intentioner med direktivet. Hjemmelen var den daværende artikel 100 (enstemmighed), hvorfor Danmark i

Domstolen udelukker dog ikke, at et medlemslands lovgivning kan indeholde regler om mellemhandlers hæftelse for producentens ansvar i og uden for kontrakt. Det kan for eksempel være producentens ansvar i forbindelse med en garanti for skjulte mangler eller for uansvarlig adfærd ("culpa").

Konsekvenser

Det følger af princippet om EU-rettens forrang for dansk ret, at den danske produktansvarslovgivning skal laves om, således at den kommer i overensstemmelse med Domstolens fortolkning af direktivet¹³.

Endvidere synes udfaldet af den verserende traktatbrudssag, som Kommissionen har anlagt mod Danmark om den danske produktansvarslovgivning, nu at være givet på forhånd¹⁴.

Endelig kan det nævnes, at Domstolen afviser at begrænse dommens tidsmæssige virkning. Domstolens fortolkning af traktatgrundlag og retsakter gælder efter fast retspraksis med tilbagevirkende kraft – Domstolen udlægger blot reglerne således som de hele tiden har skullet fortolkes. Det er i den forbindelse uklart, i hvilket omfang allerede afgjorte danske sager om mellemhandlers produktansvar, måtte kunne genoptages på den konto.

---

princippet havde kunnet kræve, at direktivets tekst blev præciseret i overensstemmelse med erklæringen. Det er uklart, hvorfor man nøjedes med en erklæring.

¹³ Jf også Justitsministerens pressemeddelelse af 10. januar 2006.

¹⁴ C-327/05: Sagen er anlagt af Kommissionen mod Danmark i august 2005. Kommissionen mener, at de danske regler om, at mellemhandleren kan pålægges et objektivt hæftelsesansvar, strider mod direktiv 1985/374 om produktansvar. Kommissionen anfører, at det kun er producenten, som kan pålægges et ansvar på objektivt grundlag. På baggrund af gårsdagens dom er det svært at se, hvordan Kommissionen skal kunne tabe sagen.

Med venlig hilsen

Christian Dubois

(3611)